

## CYNGOR SIR YNYS MÔN

<b>PWYLLGOR:</b>	<b>PWYLLGOR ARCHWILIO</b>
<b>DYDDIAD:</b>	<b>11 RHAGFYR 2013</b>
<b>TEITL YR ADRODDIAD</b>	<b>ADRODDIAD GWAITH AR ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD 1 EBRILL 2013 – 30 TACHWEDD 2013</b>
<b>PWRPAS YR ADRODDIAD:</b>	<b>ER GWYBODAETH</b>
<b>ADRODDIAD GAN:</b>	<b>RHEOLYDD ARCHWILIO</b>
<b>GWEITHREDU:</b>	<b>D/B</b>

### 1. INTRODUCTION

- 1.1** Cyflwynwyd y Cynllun Gweithredu ar gyfer 2013-14 i'r cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a gynhaliwyd ar 23 Gorffennaf 2013 ac fe'i dderbyniwyd. Cynhyrchwyd y Cynllun mewn ymgynghoriad gyda'r Archwiliwr Allanol, y Swyddog Adran 151 ac yn sgil amryw o gyfarfodydd a chyfathrebiadau gyda'r Penaethiaid Gwasanaeth.
- 1.2** Mae'r adroddiad isod yn crynhoi gwaith yr Adain Archwilio Mewnol hyd at 30 Tachwedd 2013 a'r adroddiadau terfynol a gyhoeddwyd ers y Pwyllgor Archwilio diwethaf.
- 1.3** Bydd angen adolygiad dilyn-i-fyny ar gyfer yr holl adroddiadau terfynol a dderbyniodd farn 'Sicrwydd Coch'. Bydd yr adolygiad hwnnw yn cynnwys barn archwilio ar y cynnydd a wnaed gan reolwyr o ran gweithredu'r argymhellion lefel Uchel a Chanolig yn yr adroddiad terfynol gwreiddiol. Cyflwynir canlyniadau'r adolygiad Dilyn-i-Fyny i'r Pwyllgor Archwilio nesaf.
- 1.4** Roedd un adolygiad yn y cyfnod a arweiniodd at farn 'Sicrwydd Coch'. Mae crynodebau gweithredol ar gyfer adroddiadau 'Sicrwydd Coch' i'w gweld mewn atodiadau lle mae hynny'n berthnasol.
- 1.5** Mae'r Adain Archwilio Mewnol yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar risg lle bynnag y mae modd gwneud hynny, ond gall hefyd ddefnyddio Adolygiadau System, Adolygiadau Rheolaeth Allweddol, Adolygiad Sefydliad neu Adolygiad Ymgynghorol os gwelir bod y rheini'n fwy priodol.
- 1.6** Mae'r adroddiadau terfynol unigol ar gael i aelodau'r Pwyllgor hwn, yn gyfrinachol ar gais i'r Rheolwr Archwilio.

### 2. ADRODDIADAU A GYHOEDDWDYD ERS YR ADRODDIAD DIWEDDARU DIWETHAF

Rhestrir isod yr Adroddiadau Archwilio Mewnol Terfynol a gyhoeddwyd ers yr adroddiad cynnydd diwethaf i'r Pwyllgor ynghyd â chrynodeb o ganlyniadau pob adolygiad.

### 2.1.1 **Credydwyr - COCH**

Mae'r Crynodeb Gweithredol ar gyfer yr adroddiad hwn, gan gynnwys y casgliad cyffredinol a'r canfyddiadau allweddol, ynghlwm wrth yr adroddiad hwn yn Atodiad B.

**Barn:** Canlyniad yr adolygiad oedd barn archwilio COCH gyda 6 o argymhellion lefel Uchel, 11 o argymhellion Canolig a 6 o argymhellion lefel Isel yn cael eu gwneud.

### 2.1.2 **Prif System Gyfrifo - COCH AMBR**

Cynhaliwyd archwiliad o'r Prif System Gyfrifo - CIVICA fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol cyfnodol a gymeradwywyd ar gyfer 2013/14.

Cafodd yr adolygiad ei gynnwys yn y cynllun archwilio blynyddol i bwrpas sicrwydd archwilio mewnol ac allanol ar gyfer uwch reolwyr yn yr adran Gyllid. Cynhelir yr adolygiad bob blwyddyn ac yn yr adolygiad a gynhaliwyd yn ystod 2012/13 cafwyd barn sicrwydd Gwyrdd.

Disodlwyd y system FinanceLink gan system lejer CIVICA yn Ebrill 2013 a hwn yw'r adolygiad cyntaf felly o'r system CIVICA. Cyhoeddwyd adroddiad ar wahân ar weithredu'r system CIVICA yn ystod Ebrill 2013.

Defnyddiwyd prif gasgliadau'r adolygiad hwn i asesu'r lefel sicrwydd a oedd yn seiliedig ar y dystiolaeth a gafwyd yn ystod yr adolygiad. Roedd y casgliadau hynny'n cynnwys:

- Mae yna drywydd archwilio ar gyfer trafodion o fewn y lejer cyffredinol; fodd bynnag nid oes trywydd archwilio ar gyfer rhyngwynebau oherwydd defnyddir ID cyffredinol, sef 'CIVICA USER'.
- Roedd diffyg rheolaeth mewn perthynas â chyfyngu mynediad i fathau penodol o ddyddlyfrau ac ar gyfer rhoi dyddlyfrau i mewn;
- Nid oedd unrhyw drefniadau gwirio ar gyfer dogfennau cefnogol a doedd dim rhaid cymeradwyo cofnodion mewn dyddlyfrau cyn eu rhoi i mewn yn y system;
- Nid oedd unrhyw weithdrefn na chanllawiau ysgrifenedig ffurfiol ar gyfer gweithredu'r system CIVICA a'r rheolaethau cysylltiedig er mwyn sicrhau bod gweithgareddau ariannol y Cyngor yn parhau i redeg yn effeithiol ac yn ddiogel o fewn y system ariannol CIVICA newydd;
- Roedd diffyg rheolaeth dros y terfynau a'r eithriadau mewn perthynas â chyhoeddi sieciau maniwal ac ar gyfer eu cofnodi ar y system CIVICA.
- Nid oedd unrhyw drywydd archwilio'n cael ei gynnal ar gyfer defnyddwyr newydd nac ar gyfer newidiadau i hawliau mynediad defnyddwyr cyfredol ar y system CIVICA;
- Roedd y gweithdrefnau wrth gefn ac adfer yn cael eu hadolygu ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn. Nid yw'r 'back ups' yn cael eu cynnal yn ddigon pell oddi ar y safle i fod yn cydymffurfio ag arferion gorau.

**Barn:** Cafwyd barn archwilio COCH/AMBR o'r adolygiad gydag 1 argymhelliad lefel Uchel, 6 argymhelliad lefel Canolig a 9 argymhelliad lefel Isel yn cael eu gwneud.

### 2.1.3 **Rheoli Gwastraff - GWYRDD**

Archwiliwyd Rheoli Gwastraff fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol cyfnodol a gymeradwywyd ar gyfer 2013/14. Mae'r awdurdod wedi contractio allan ei

wasanaethau casglu gwastraff ac ailgylchu ynghyd a'r swyddogaeth glanhau strydoedd, i Verdant Group Plc (via Biffa) o 01 Ebrill 2007 am gyfnod o 14 mlynedd. Darperir y gwasanaeth hwn i dros 30,000 o aelwydydd ar yr ynys ar hyn o bryd.

Mae'r ffi ar gyfer y contract yn cael ei gweithio allan bob blwyddyn yn seiliedig ar fynegai'r diwydiant a gyhoeddir ym mis Medi bob blwyddyn a'r taliadau sydd wedi eu nodi ar yr atodlen prisio contract. Yn 2012/13 roedd y ffi sefydlog flynyddol yn £1.77m ac yn £1.78m ar gyfer 2013/14. Mae elfennau amrywiadwy eraill hefyd yn daladwy dan y contract yn seiliedig ar nifer yr eitemau/casgliadau a wneir. Roedd gwerth anfonebau amrywiadwy a dalwyd yn 2012/13 yn £223k.

**Barn:** Canlyniad yr adolygiad oedd barn archwilio GWYRDD gyda 3 argymhelliad categori Canolig ac 1 argymhelliad categori Isel yn cael eu gwneud.

#### 2.1.4 **MENTER ATAL TWYLL GENEDLAETHOL 2012 - GWYRDD/AMBR (NFI)**

Cynhaliwyd archwiliad o'r 'Menter Atal Twyll Genedlaethol - Cyfatebu Data 2012' fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol cyfnodol a gymeradwywyd ar gyfer 2012/13. Mae gofyn i'r Cyngor gymryd rhan yn y broses Cyfatebu Data ac yn 2012 roedd hynny'n cynnwys data personol a gadwyd yn y setiau data isod: Cyflogau, Credydwyr, Hanes Talu a Data Sefydlog, Rhenti Tai, Budd-dal Tai, Myfyrwyr sy'n Gymwys am Fenthyciad, Trigolion Cartrefi Gofal a Gefnogir yn Breifat, Hawlenni a Thocynnau Trafnidiaeth, Bathodynnau Glas, Hawlwyr Yswiriant, Trwyddedau - Masnachwyr Mewn Marchnadoedd, Gyrwyr Tacsï, Trwyddedau Personol i werthu alcohol a Hawl i Brynu.

Y Cyfarwyddwr Cyllid Corfforaethol neu'r swyddog cyfatebol yn yr awdurdodau yw'r "swyddog cyfrifol" ar gyfer darparu'r data sydd ei angen ar gyfer cyfatebu data a sicrhau cydymffurfiaeth gyda Deddf Diogelu Data 1998. I bwrpas yr ymarfer yn 2012 y "swyddog cyfrifol" yn y Cyngor oedd y Pennaeth Gwasanaeth – Cyllid. "Swyddog cyfrifol" y Cyngor ar hyn o bryd yw'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau).

Roedd prif gasgliadau'r adolygiad a oedd yn bwydo i mewn i'r lefel sicrwydd gyffredinol yn seiliedig ar y dystiolaeth a gafwyd yn ystod yr adolygiad yn cynnwys:

- Nid oedd rhai o ffurflenni'r Cyngor a ddefnyddiwyd i bwrpas casglu data personol yn cydymffurfio'n llawn gyda gofynion y Côt Arferion Cyfatebu Data gan nad oeddent yn cynnwys Rhybuddion Prosesu Teg sy'n rhoi gwybod i bobl y gellid defnyddio eu data i ddibenion cyfatebu data ac er mwyn atal a dod o hyd i dwyll.
- Nid yw rhai o ffurflenni'r Cyngor a ddefnyddir i bwrpas casglu data personol yn cydymffurfio'n llawn gyda gofynion Deddf Diogelu Data 1998 oherwydd nad ydynt yn cwrdd â'r egwyddor gyntaf mewn perthynas â diogelu data, sef bod raid i'r holl ffurflenni a ddefnyddir i gasglu data personol gynnwys cyfeiriad at y Ddeddf ei hun a nodi pwy yw'r rheolydd data; rhaid cyfeirio hefyd at bwrpas defnyddio'r data ac at unrhyw wybodaeth bellach sydd raid wrthi i sicrhau bod y prosesu'n deg.
- Methodd y Cyngor â chwrdd â'r dyddiad cau ar gyfer cadarnhau cydymffurfiaeth gyda gofynion hysbysu NFI 2012 ynghylch prosesu teg.
- Methodd y Cyngor â chwrdd â'r dyddiad cau ar gyfer llwytho ei setiau data i wefan ddiogel NFI 2012.

**Barn:** Canlyniad yr adolygiad oedd barn archwilio GWYRDD/AMBR gyda 6 o argymhellion categori Canolig yn cael eu gwneud.

#### 2.1.5 **Bathodynnau Glas - GWYRDD**

Mae'r cynllun Bathodynau Glas yn gynllun parcio cenedlaethol i bobl gydag anabledau p'un a ydynt yn gyrru neu yn teithio mewn cerbyd. Nod y cynllun yw cynorthwyo pobl gydag anabledau i barcio yn agos i'r lle maent yn dymuno mynd.

Mae meini prawf cymhwyster ar gyfer derbyn Bathodynau Glas. Ar 1 Ebrill 2012 gwnaed newidiadau i'r cynllun Bathodynau Glas fel eu bod ar gael yn rhad ac am ddim i'r rheini oedd yn gymwys i'w derbyn. Gall sefydliadau sy'n gofalu am bobl gydag anabledau wneud cais am Fathodyn Glas hefyd. Fodd bynnag, rhaid talu ffi o £10 amdanynt o 1 Ebrill 2012. Nid yw Bathodyn Glas ond yn ddilys am dair blynedd ac ar ôl hynny mae angen gwneud cais arall.

Nid yw'r Awdurdod yn gyfrifol am argraffu na dosbarthu Bathodynau Glas. Gwneir hyn gan Northgate Information Solutions ar ran y Cyngor fel rhan o Gynllun Cenedlaethol diwygiedig.

Mae'r Awdurdod wedi derbyn £9 287 gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â'r cynllun ym mlwyddyn ariannol 2012/13 a defnyddiwyd £7 595 ohono i brynu Bathodynau Glas, gan wario'r gweddill ar brynu offer TG arbenigol (sganio) i hwyluso prosesu Bathodynau Glas.

Mae'r cyllid gan Lywodraeth Cymru wedi dod i ben ac nid oes cyllid ar gael ar gyfer 2013/14 a'r tu draw i hynny. Mae'r Awdurdod wedi dyrannu £9 550 o gyllideb 2013/14 ar gyfer Bathodynau Glas.

Prif gasgliad yr adolygiad hwn oedd y gellid gwella'r rheolaethau trwy roi rhestr i Swyddogion Traffig o'r holl Fathodynau Glas nad ydynt wedi cael eu dychwelyd ac y gwyddys bod eu perchenogion bellach wedi marw, a hynny er mwyn sicrhau nad yw'r Bathodynau'n cael eu camdefnyddio.

**Barn:** Canlyniad yr adolygiad oedd barn archwilio GWYRDD gydag 1 argymhelliad categori Canolig a 3 categori Isel.

### **2.1.6 Canolfan Hamdden David Hughes - GWYRDD**

Cynhaliwyd archwiliad o Ganolfan Hamdden David Hughes fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol cyfnodol a gymeradwywyd ar gyfer 2013/14.

Mae Canolfan Hamdden David Hughes yn un o 4 Canolfan Hamdden a reolir gan y Cyngor yn Ynys Môn. Mae'n darparu cyfleusterau chwaraeon, hamdden ac adloniant i'r cyhoedd. Ymwelodd 33,469 o bobl â'r Ganolfan Hamdden yn ystod blwyddyn ariannol 2012/13.

**Barn:** Canlyniad yr adolygiad oedd barn archwilio Gwyrdd gyda 2 o argymhellion categori Canolig a 6 argymhelliad categori Isel yn cael eu gwneud.

### **2.1.7 Trefniadau Atal Twyll**

Cynhaliwyd archwiliad o'r 'Trefniadau Atal Twyll' i ganfod a chofnodi y prosesau yn eu lle ar gyn o bryd a dynodi unrhyw fylchau yn y fframwaith atal twill gyfredol.

Gwnaed yr adolygiad yma ar ffurf hunan asesiad o ymarferion a gweithdrefnau'r Cyngor yn erbyn yr ymarfer gorau sydd wedi'i gynnwys o fewn Atodiad 2 o gyhoeddiad y Comisiwn Archwilio: 'Protecting the Public Purse' - rhestr wirio ar gyfer y rhai sy'n gyfrifol am y drefn lywodrethol. Defnyddiwyd y rhest wirio yma gan nad oes ei chywerth ar gael hyd yma gan Lywodraeth Cymru.

Cafwyd rhai meysydd lle nad yw gweithdrefnau ac ymarferiadau cyfredol yn llawn cydymffurfio â gofynion ymarfer gorau perthnasol Atodiad 2 – 'rhestr wirio ar gyfer

y rhai sy'n gyfrifol am y drefn lywodraethol' y Comisiwn Archwilio – 'Protecting the Public Purse.'

Cyhoeddwyd yr adroddiad i'r ddau swyddog gyda chyfrifoldeb cyffredinol dros y Polisi Atall Twyll a Llygredd (Swyddog 151 a'r Swyddog Monitro) i ystyried manteision a gwrth-fanteision diwygio trefniadau gwrth dwyll y Cyngor i 'w hunioni'n well gydag ymarferiad gorau a'r risgiau o beidio gwenud hynny.

**Barn:** Adolygiad Ymgynghorol oedd hwn ac felly ni roddwyd barn archwilio ffurfiol.

### **2.1.8 Taliadau Asiantaeth - YMGYNGHOROL**

Yn dilyn cais gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) cynhaliwyd adolygiad o'r trefniadau ar gyfer penderfynu statws cyflogaeth gweithwyr asiantaeth, masnachwyr sengl a chontractwyr.

Prif gasgliad yr adolygiad oedd nad oedd cyfrifoldeb am benderfynu statws cyflogaeth wedi ei ddynodi'n ffurfiol i weithwyr sydd wedi eu hyfforddi'n briodol ac nad oedd statws cyflogaeth yn cael ei asesu pan fo gweithwyr yn cael eu cyflogi.

Adolygiad Ymgynghorol oedd hwn ac felly ni roddwyd barn archwilio ffurfiol.

### **2.1.9 Adolygiad Dilyn-i-Fyny ar gyfer Ysgolion - 'Cynnydd Anfoddhaol'**

Fel rhan o'r cynllun Archwilio Mewnol cyfnodol a gymeradwywyd ar gyfer 2013/14, rydym wedi cynnal adolygiad i ystyried cynnydd a wnaed gan ysgolion Cyngor Sir Ynys Môn o ran gweithredu argymhellion categori Uchel a Chanolig a wnaed gan yr adain Archwilio Mewnol.

Ymwelodd yr Archwiliwr â phob un o'r ysgolion perthnasol a chyfweld y Penaethiaid a oedd yn gyfrifol am weithredu'r argymhellion er mwyn penderfynu statws y camau y cytunwyd arnynt. Lle'r oedd hynny'n briodol cwblhawyd profion archwilio i asesu lefel y gydymffurfiaeth gyda'r statws hwn a'r trefniadau rheoli sydd wedi eu sefydlu.

O'r 75 o argymhellion a ystyriwyd yn yr adolygiad hwn roedd 2 ohonynt yn rhai categori Uchel a 73 yn rhai categori Canolig. O'r argymhellion a wnaed, gwelwyd nad oedd 47% wedi eu gweithredu; roedd 30% wedi eu gweithredu; roedd 19% yn y broses o gael eu gweithredu ac roedd 4% wedi eu disodli gan argymhellion eraill. Roedd cyfanswm o 66% o'r argymhellion, dwy ran o dair ohonynt, heb gael eu gweithredu'n llawn ar adeg ein hadolygiad.

Daeth yr adolygiad i'r casgliad felly bod yr ysgolion perthnasol wedi gwneud 'cynnydd anfoddhaol' o ran gweithredu argymhellion gan yr adain Archwilio Mewnol. Mae peidio ag ymateb yn brydlon ac yn gadarnhaol i adroddiadau gan reoleiddwyr, gan gynnwys gan yr adain Archwilio Mewnol, yn cynyddu'r risg y bydd gwendidau mewn rheolaeth yn parhau.

### **2.1.10 Adolygid Thematig Ysgolion - YMGYNGHOROL**

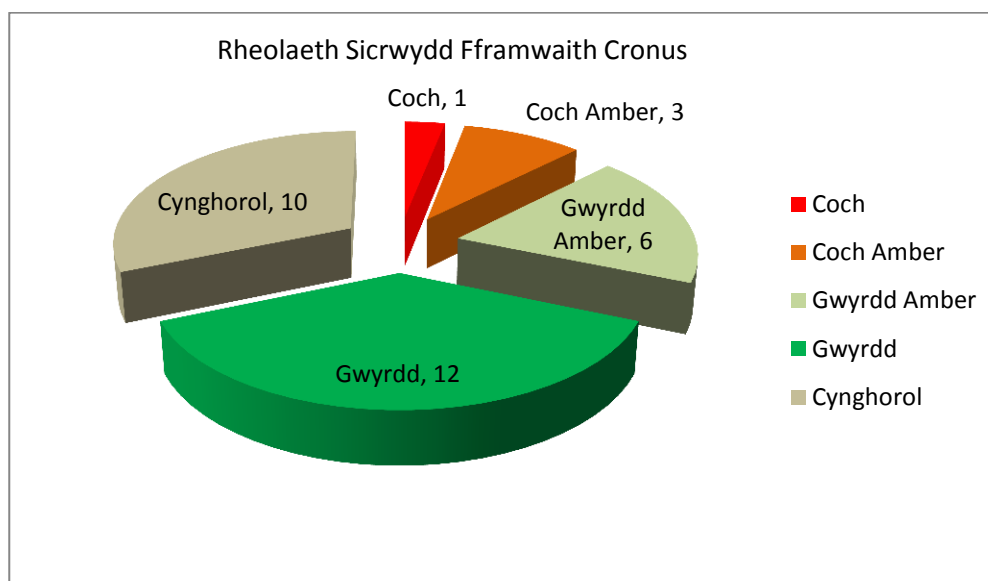
Cyhoeddwyd i'r Gwasanaeth Addysg adolygiad thematig o faterion ddaeth i sylw o ganlyniad i waith Archwilio Mewnol waned yn yr ysgolion yn ystod 2012/13 a 2013/14 hyd yma. Canlyniad yr archwiliad oedd bod yna ddiffyg canllawiau ariannol a hyfforddiant i benaethiaid a staff gyda chyfrifoldeb gweinyddu systemau ariannol. Gwnaed argymhellion i fynd i'r afael â hyn yn yr adroddiad archwilio.

### 2.1.11 Archwiliad o Reolaethau Allweddol yn yr Ysgolion – Cyllid a Llywodraethu

Cwblhawyd adroddiad terfynol ar waith archwilio a wnaed mewn un ysgol yn ystod y cyfnod. Canlyniad yr adolygiad oedd barn archwilio Gwyrdd/Ambr. Gwnaed argymhellion i unioni'r gwendidau a nodwyd mewn rheolaethau mewnol ac fe'u cyflwynwyd i sylw'r Pennaeth perthnasol.

### 2.2 **Crynodeb o Ganlyniadau Adroddiadau a gyhoeddwyd hyd yma - ers 1 Ebrill 2013 rydym wedi cyhoeddi 10 o adroddiadau terfynol o Gynllun Archwilio Mewnol 2012-13; 22 o gynllun archwilio 2013-14 a 3 adroddiad cyfeirio. Hyd yma mae 32 o adroddiadau terfynol wedi eu cyhoeddi yn 2013/14.**

Mae crynodeb o raddfeydd a roddwyd yn yr adroddiadau terfynol a gyhoeddwyd i'w weld yn y tabl isod. Mae'r crynodeb o'r graddfeydd a gyhoeddwyd fel a ganlyn:



## 3 **BALENRAGLEN WAITH YR ADAIN ARCHWILIO MEWNOL**

Teitl yr Adolygiad a Drefnwyd	Maes Gwasanaeth	Statws Cyfredol
Gweithdrefnau TAW	Cyllid	Adroddir mis Rhagfyr
Grantiau – Cydymffurfiaeth	Cyllid	Adroddir mis Rhagfyr
Grantiau Troi Tai'n Gartrefi	Tai	Adroddir mis Rhagfyr
Cyflogres	Cyllid	Cychwynnwyd Tachwedd 2013
Dyledwyr Amrywiol	Cyllid	Cychwynnwyd Tachwedd 2013
Y Dreth Gyngor	Cyllid	Cychwynnwyd Tachwedd 2013
Trethi Cenedlaethol Annomestig	Cyllid	Cychwynnwyd Tachwedd 2013
Digartrefedd	Tai	Cychwynnwyd Tachwedd 2013
Derbyn Arian	Cyllid	Cychwynnwyd Tachwedd 2013

Y Weithdrefn Cwynion Corfforaethol	Corfforaethol	Trefnwyd ar gyfer Rhagfyr 2013
Trefniadau Goramser ac Oriau Hyblyg	Corfforaethol	I'w drefnu
Dau Archwiliad ysgol ( <i>Caergeliog a Bodorgan</i> )	Addysg	Cychwynwyd Tachwedd 2013

#### 4. CYFEIRIADAU

- 4.1 Yn ystod y flwyddyn, mae'r Adain Archwilio Mewnol yn gorfod gwneud gwaith ar faterion sy'n dod i'r fei yn ystod gwaith archwilio rhaglenedig neu oherwydd materion a ddygir i sylw'r Adain gan Adrannau eraill a gwaith hefyd y mae adrannau eraill yn gofyn i'r Adain Archwilio Mewnol ei wneud. Hefyd, mae'n bosib y bydd yr Archwiliwr Allanol yn gofyn am wybodaeth neu am gymorth i ddarparu gwybodaeth. Yn sgil rhai o'r ymchwiliadau hyn, cyhoeddir adroddiadau archwilio ffurfiol a bydd rhai'n cael eu cofnodi mewn Nodiadau Ffeil (e.e. pan fo'r haerid yn anghywir ac o'r herwydd does dim byd i'w adrodd yn ôl, neu pan nad yw swm a sylwedd y gwaith yn ddigon i gyfiawnhau adroddiad archwilio llawn neu pan fo'r mater wedi cael sylw mewn adroddiad gan yr Archwiliwr Allanol).
- 4.2 Cyhoeddwyd nifer o nodiadau ffeil yn y cyfnod hyd yma yn 2013/14. Nid yw unrhyw waith a arweiniodd at Nodyn Ffeil wedi dod o hyd i unrhyw dystiolaeth o dwyll neu anghysondeb.
- 4.3 Fel y dywedwyd yn y Pwyllgor Archwilio diwethaf mae un cyfeiriad o 2012/13 wedi ei drosglwyddo i sylw'r Heddlu. Ymwelodd dau heddwes â'r Adain Archwilio Mewnol yn ystod mis Tachwedd i ddilyn i fyny ar fanylion y cyfeiriad. Bydd y Pwyllgor yn cael gwybod am ganlyniad yr achos hwn gyda hyn.

#### 5. TRACIO ARGYMHELLION

- 5.1 Ar gyfer adrodd i'r Pwyllgor hwn, dim ond argymhellion a wnaed ers 01-04-2011 sydd wedi eu cynnwys yn y dadansoddiad tracio argymhellion.
- 5.2 Mae'r perfformiad o ran gweithredu'r holl argymhellion yn y cyfnod yn is na'r targed, gyda 53% o argymhellion categori 'Uchel' a 'Chanolig' wedi eu gweithredu. Mae'r perfformiad mewn perthynas ag argymhellion ac eithrio argymhellion Addysg yn 71%. (Ffigyrau fel ar 22-11-13).
- 5.3 Mae graff yn dangos manylion yr argymhellion y gweithredwyd arnynt fesul Gwasanaeth ynghlwm yn Atodiad A.

#### 6. PRYDERON ARCHWILIO CYFREDOL

- 6.1 Pryderon yw'r rhain sydd wedi dod i sylw yn ystod gwaith archwilio mewnol a wnaed eisoes ac sydd heb gael sylw, ynghyd â phryderon sydd wedi codi yn sgil y gwaith a wnaed yn ystod y cyfnod hwn.
- **Parhad Busnes** – Mae camau a argymhellir i gryfhau rheolaeth yn y maes hwn wedi eu casglu ynghyd o nifer o adroddiadau gan ddarparwyr sicrwydd, gan gynnwys yr Adain Archwilio Mewnol, ac maent wedi eu cynnwys mewn Cynllun Gweithredu Corfforaethol ar gyfer Rheoli Gwybodaeth.

- **Rheoli Risg** – Mae'r Cyngor yn y broses o ddatblygu ei Fframwaith Rheoli Risg a gwreiddio trefniadau rheoli risg yn y sefydliad. Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn parhau i gael ei datblygu ac mae cyfundrefn o adrodd yn rheolaidd yn mynd i gael ei weithredu.
- **Rheoli Gwybvodaeth** – Cynhaliodd yr Adain Archwilio Mewnol dri adolygiad yn 2012-13 yn y meysydd Rheoli Cofnodion Modern, Diogelwch Data a Pharhad Busnes ac adroddwyd ar wendidau sylweddol yn y meysydd hyn. Mae Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth hefyd wedi cynnal adolygiad o'r maes hwn ac wedi nodi materion tebyg a gwendidau rheolaeth. Sefydlwyd Bwrdd Rhaglen i roi ar waith y Cynllun Gweithredu o adroddiad y Comisiynydd Gwybodaeth.
- **Llywodraethu** - Unwaith eto nodwyd materion mewn perthynas â diffyg cydymffurfiaeth gyda pholisïau corfforaethol allweddol yn 2012-13, er enghraifft mewn perthynas â gweithdrefnau caffael corfforaethol. Darganfu'r adolygiad hefyd mai defnydd cyfyngedig a wnaed o system y Cyngor ar gyfer cymeradwyo polisïau'n electronig sy'n cofnodi bod defnyddwyr wedi darllen, deall a chytuno i lynu wrth bolisïau. Heb gofnod o'r fath mae'n anodd dangos bod polisïau wedi eu dosbarthu'n ddigonol i'r staff perthnasol. Cyhoeddwyd adroddiad mewn perthynas â'r materion hyn yn 2011-12, ond mae nifer o'r argymhellion allweddol yn parhau heb eu gweithredu ar ddiwedd 2012/13.
- **Gweithredu Argymhellion ar gyfer Ysgolion** – Mae gweithredu argymhellion a wnaed gan yr adain archwilio mewnol ar gyfer ysgolion yn parhau i fod yn destun pryder. Mae'r argymhellion hyn yn ymwneud â materion ariannol a llywodraethu o fewn ysgolion a dylent fod o bryder i'r Penaethiaid ac i'r Adran Addysg.
- **Argymhellion Categori Uchel nad ydynt wedi eu Gweithredu** - Cofnodwyd bod argymhellion categori Uchel heb eu gweithredu yn y meysydd adolygu isod:
  - **Diogelwch Data 1787.12/13** – Cyhoeddwyd: Medi 2012 – Noddwr yr adroddiad: – Pennaeth Swyddogaeth – Cyfreithiol a Gweinyddiaeth – Pwnc: Cael gwared ar wastraff cyfrinachol yn ddiogel; Statws cyfredol – wedi ei gynnwys yn y Cynllun Gweithredu gan y Bwrdd Rhaglen Rheoli Gwybodaeth.
  - **Rheoli Cofnodiadau Modern 1808.12/13** – Cyhoeddwyd: Hydref 2012 – Noddwr yr adroddiad: – Y Pennaeth Hamdden a Diwylliant ar y pryd; Pwnc: - Angen am Bolisi Rheoli Cofnodiadau Modern a rhoi'r gorau i ddefnyddio Ysgol y Graig; Statws cyfredol – wedi ei gynnwys yn y Cynllun Gweithredu gan y Bwrdd Rhaglen Rheoli Gwybodaeth.
  - **Adnoddau Dynol - 'Amdanaf i' (MY VIEW) 1866.13/14** – Cyhoeddwyd: Gorffennaf 2013 – Noddwyr yr adroddiad: Rheolydd AD a'r Pennaeth Swyddogaeth– Adnoddau; Pwnc: Diffyg gwahanu dyletswyddau rhwng y sefydliad a chyflogau mewn rhai meysydd yn y system: Statws cyfredol: Mae Cyllid ac AD yn cydgysylltu ynghylch gweinyddu'r system a grwpiau mynediad ar y system Northgate i sicrhau bod rhaniad digonol rhwng mynediad i bwrpas diwygio cofnodiadau sefydliad a mynediad er mwyn diwygio manylion cyflogau.

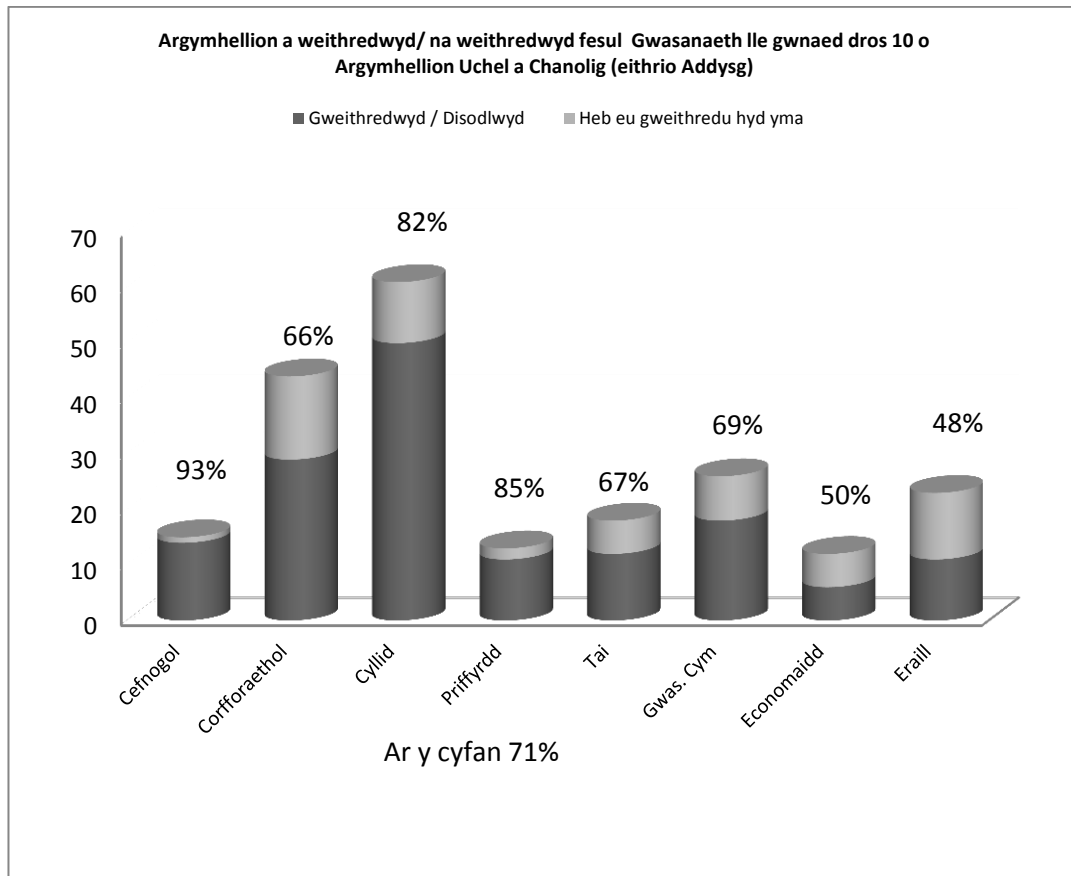


- **Caffael Corfforaethol 1825.12/13** – Cyhoeddwyd: Rhagfyr2012 – Noddwr yr adroddiad – Y Pennaeth Gwasanaeth Cyllid ar y pryd - Pwnc: diffyg fframwaith digonol; angen diweddaru Rheolau Gweithdrefn Contractau a Rheolau Gweithdrefn Ariannol; Angen hyfforddiant i Lofnodwyr Awdurdodedig ar y Rheolau Gweithdrefn Contract a Rheolau Gweithdrefn Ariannol; Statws cyfredol: - Mae'r Tim Caffael yn gweithio gydag Awdurdodau eraill yng Ngogledd Cymru ar Reolau Gweithredn Contractau.
- **Parhad Busnes 1812.12/13** – Cyhoeddwyd: Medi 2012: Noddwyr yr adroddiad: Pennaeth Cynllunio a'r Rheolydd TGCh; Pwnc: diffyg Polisi Adfer Ôl-drychineb TGCh yn unol ag ISO 27002 ar gyfer diogelwch gwybodaeth ac angen diffinio rolau a chyfrifoldebau ar gyfer Parhad Busnes; Statws cyfredol: Mae adroddiad drafft Cynllun Adfer Ôl-drychineb TGCh yn cael ei integreiddio gyda'r trefniadau datblygol Parhad Busnes. Mae grwp wedi ei sefydlu i edrych yn ffurfiol ar Barhad Business yn gorfforaethol.
- **Costau Cynhaliath mewn Gwestai 1746.11/12;** Cyhoeddwyd: Medi 2011; Noddwyr yr adroddiad: Pennaeth Proffesiwn AD a Rheolydd Archwilio; Pwnc: - Angen cyflwyno Polisi Teithio a Chynhaliath diwygiedig yn arbennig mewn perthynas â thaliadau cynhaliath a wnaed trwy'r System Gredydwr a thrwy Gerdyn Caffael Corfforaethol ar gyfer y staff sydd angen P11D; Yr Adain Archwilio Mewnol i gynnal adolygiad o gydymffurfiaeth gyda'r polisi diwygiedig chwe mis ar ôl ei weithredu; Statws cyfredol: Mae'r diweddariad i'r Polisi Teithio a Chynhaliath wedi'i gyfuno ag Arfarnu Swyddi yn nhermau cytundeb gyda'r Undebau ac mae nawr yn dibynnu ar raddfa amser Arfarnu Swyddi.
- **Taliadau Uniongyrchol 1883.13/14:** Cyhoeddwyd: Gorffennaf 2013 - Noddwr yr adroddiad: Pennaeth Gwasanaeth - Gwasanaethau Oedolion; Pwnc: Dylid adolygu Cynlluniau Gofal o leiaf bob blwyddyn ac erbyn y dyddiad a nodir ar y Cynllun Gofal ar gyfer yr 'adolygiad nesaf' i sicrhau bod yr asesiad o anghenion gofal yn parhau i gwrdd ag anghenion y defnyddiwr; darparu tystiolaeth o wiriadau CRB ar gyfer staff a gyflogir fel gofalwyr gan Ddefnyddwyr Gwasanaeth; Statws cyfredol: Yn dilyn cyngor cyfreithiol, mae gweithdrefnau yn awr wedi eu diwygio i sicrhau bod gwiriadau CRB yn cael eu cyflawni lle'n briodol.
- **Polisiau Corfforaethol - Adolygiad Thematig 1761.11/12:** Cyhoeddwyd: Ionawr2012: Noddwr yr adroddiad: Prif Weithredwr - wedi ei ddirprwyo wedyn i'r Pennaeth Polisi; Pwnc: diffyg cydymffurfiaeth yn gyffredinol gyda pholisiau corfforaethol allweddol; angen creu rhestr o bolisiau corfforaethol allweddol, awduron, dyddiadau diwygio ac ati; dylid ychwnaegu Polisiau Gwasanaeth a Chorfforaethol Allweddol at y system 4Policy er mwyn rhoi tystiolaeth bod y gynulleidfa darged wedi darllen, deall a chytuno i lynu wrth y polisiau perthnasol; Statws cyfredol: Mae'r broses yn parhau i gael ei datblygu o fewn yr Uned Bolisi.

## ATODIAD A

**Tabl Tracio Argymhellion –Dim yn cynnwys Addysg Argymhellion Uchel a Chanolig a wnaed ers 01-04-2011**      **Tabl Cynnydd:** % o argymhellion categori uchel a chanolig sydd wedi eu gweithredu / heb eu gweithredu fesul gwasanaeth lle gwnaed dros 10 o argymhellion ac eithrio Addysg; y cyfanswm ar ddiwedd y cyfnod oedd **71%** argymhellion o'r fath.

Yn ein barn ni felly, ac yn seiliedig ar y data hunanasesu yn y Tabl Cynnydd uchod, mae'r Cyngor wedi gwneud '**cyynydd digonol**' yn y cyfnod o ran gweithredu argymhellion Archwilio Mewnol sydd wedi eu categorreddio'n rhai Uchel neu Ganolig.



**CRYNODEB GWEITHREDOL O ADRODDIADAU SICRWYDD COCH****CREDYDWYR –****1 CRYNODEB GWEITHREDOL****1.1 RHAGARWEINIAD**

Cynhaliwyd archwiliad o Daliadau Credydwyd fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol cyfnodol a gymeradwywyd ar gyfer 2013/14. Archwiliwyd 2 fodiwl mewn perthynas â thaliadau credydwyd, sef y modiwl Prynu sy'n caniatáu i archebion gael eu codi a'u hawdurdodi a'r modiwl Credydwyd sy'n caniatáu i'r anfoneb gael ei sganio a'i phrosesu ar gyfer taliad.

Y modiwl Prynu hefyd yw'r prif gyswllt rhwng y sawl sy'n codi'r archeb a'r sawl sy'n ei chymeradwyo. Mae cyswllt yn cynnwys sefydlu credydwyd, cymeradwyo credydwyd, codi archebion a'u cymeradwyo. Er bod y ddwy system yn integredig, rhaid eu sefydlu ar wahân (e.e. mae defnyddwyr yn cael eu sefydlu ddwy waith). Cawsom ar ddeall fod y manylion o'r ddwy system, gan gynnwys lefelau cymeradwyo ac ati, yn wahanol mewn rhai achosion oherwydd hyn. Roedd yn aneglur ar adeg cynnal yr adolygiad sut yr oedd hyn wedi digwydd oherwydd roedd gan y Cyngor yn wreiddiol un rhestr o lofnodwyr awdurdodedig ar gyfer awdurdodi archebion a thaliadau, fodd bynnag, mae gwahanol lefelau wedi cael eu defnyddio mewn rhai achosion ar gyfer credydwyd, prynu a chodi archebion (ar gyfer y sawl sydd ag awdurdod i gymeradwyo yn unig).

Mae'r system yn caniatáu i'r sawl sydd ag awdurdod i godi archeb am unrhyw swm, rhaid i'r sawl sy'n cymeradwyo awdurdodi'r cais am archeb cyn y bydd archeb swyddogol yn cael ei chreu ar y system. Bydd y sawl sydd wedi gofyn am yr archeb yn derbyn e-bost i gadarnhau bod y sawl sydd ag awdurdod wedi cymeradwyo'r cais a bydd archeb ynghlwm y gellir ei hargraffu ar gyfer y cyflenwr.

Unwaith y bydd y Cyngor yn derbyn anfoneb, caiff ei hanfon i'r Credwyr ar gyfer ei sganio neu, os cafodd ei derbyn drwy e-bost, i'w hargraffu cyn ei sganio. Unwaith y bydd yr anfoneb wedi cael ei sganio, mae'r system yn awtomatig yn rhoi'r wybodaeth yn y blychau iawn fel y gellir talu'r anfoneb yn awtomatig drwy'r system. Gwelwyd bod rhai adrannau'n derbyn eu hanfonebion eu hunain a bod hynny'n gallu achosi oedi gyda thaliad oherwydd bod rhaid eu hanfon i'r Credydwyd. Bwriedir sefydlu Blwch PO ar gyfer holl anfonebau'r Cyngor fel bod Credydwyd yn gallu eu derbyn yn uniongyrchol drwy'r blwch hwnnw.

Unwaith y bydd y nwyddau ac / neu'r gwasanaethau perthnasol y manylwyd arnynt ar yr archeb wedi eu derbyn, rhaid rhoi nodyn derbyn nwyddau (GRN) ar y system gan fanylu ar y nwyddau a'r gwasanaethau sydd wedi eu derbyn. Gall hyn gynnwys rhan o archeb os yw hynny'n briodol.

Mae'r holl anfonebau'n cael eu talu'n awtomatig os yw'r GRN a'r anfoneb yn cyfateb i'r archeb gafodd ei sganio'n wreiddiol. Mewn achosion lle nad yw'r anfoneb a gafodd ei sganio'n cyfateb yn union i'r archeb wreiddiol ar y system yna bydd rhybudd (e-bost electronig yn cynnwys copi o'r anfoneb a sganwyd) yn cael ei anfon i'r adrannau i gwestyynu'r anfoneb neu i ddiwygio'r archeb a'r GRN fel y gellir talu'r anfoneb. Gall hyn olygu ychwanegu eitemau at yr archeb a chodi'r eitemau ychwanegol. Yna bydd angen ail-awdurdodi'r archeb cyn y gellir talu'r anfoneb.

Fodd bynnag, os nad yw anfoneb a dderbynnir yn cynnwys rhif archeb cyfarwydd, yna fe dybir na chafodd archeb ei godi ac mae anfonebau o'r fath yn cael eu sganio'n electronig a'u hanfon i'r adrannau perthnasol i'w datrys. Gellir talu'r rhain naill ai drwy gais am daliad neu gall y gwasanaethau greu archebion ar eu cyfer fel sy'n briodol.

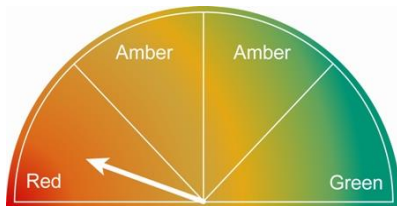
Gwneir taliadau'n rheolaidd ddwy waith yr wythnos ac yn y gorffennol, mae'r rhediadau talu wedi bod yn cael eu prosesu gan yr Uwch Swyddog Taliadau a Chyfloges neu'r Uwch Swyddog Credydwyd. Gwneir taliadau drwy BACS neu sieciau. Nid yw taliadau CHAPS yn rhan o'r rhediad credydwyd arferol, fodd bynnag, rhoddwyd gwybod i'r Archwiliwr y gellir defnyddio'r dull talu hwn ar gyfer rhai taliadau megis y rheiny i HMRC.

Roedd angen peiriant argraffu newydd ar gyfer argraffu sieciau credydwyd ar system CIVICA. Fodd bynnag, nid oedd yr argraffydd yn y gorffennol bob amser yn addas ar gyfer argraffu sieciau ac o ganlyniad, cafodd sieciau dyblyg eu hargraffu o bryd i'w gilydd. Mae angen cyflwyno system reoli fel y gellir nodi unrhyw sieciau dyblyg sy'n cael eu hargraffu fel y mae hynny'n digwydd.

Mae systemau a dogfennau rheoli ar gael ar gyfer rheoli taliadau BACS a siec. Fodd bynnag, roedd y trefniadau ar gyfer sieciau maniwial yn aneglur ar adeg yr adolygiad. Caiff taliadau BACS eu hawdurdodi ar y system drwy drefn logio i mewn ddiogel ar gyfer pob cyfrifydd a dim ond y cyfrifwyr fedr eu hawdurdodi. Hefyd, mae trefniadau rheoli ar gael ar y system i ganfod taliadau dyblyg yn achos unrhyw daliad ac eithrio argraffu sieciau. Rhaid cynhyrchu adroddiad ar gyfer pob rhediad argraffu er mwyn sicrhau y gall y system adnabod a oes taliadau dyblyg ynddi.

Talodd yr Adain Credydwy'r 9033 o anfonebau rhwng Ebrill a Gorffennaf 2013 a oedd, gyda'i gilydd, werth oddeutu £6.3M (Ffynhonnell: Adroddiad a gynhyrchwyd gan y Tîm Prosiect o'r Talebau gyda'r llinellau GL).

## 1.2 CASGLIAD



Gan gymryd i ystyriaeth y materion a nodwyd, ni fedr y Cyngor fod yn sicr bod y trefniadau rheoli y mae'r sefydliad yn dibynnu arnynt i reoli'r risg hon o ddyluniad addas, yn cael eu defnyddio gyson nac yn effeithiol.

Mae angen cymryd camau er mwyn sicrhau fod y risg hon yn cael ei rheoli.

Mae'r casgliadau uchod sy'n bwydo i mewn i'r lefel sicrwydd gyffredinol yn seiliedig ar y dystiolaeth y daethpwyd o hyd iddi yn ystod yr adolygiad. Dyma ganfyddiadau allweddol yr adolygiad hwn:

### Canfuwyd y gwendidau canlynol yn y system yn ystod yr adolygiad:

- Nid oes unrhyw gyfarwyddiadau ysgrifenedig yn manylu ar yr holl brosesau a gweithdrefnau sy'n gysylltiedig â thaliadau credydwy'r a sefydlwyd ar gyfer system credydwy'r Civica;
- Nid oes unrhyw ganllawiau ynghylch swyddogaethau a chyfrifoldebau credydwy'r canolog a gwasanaethau ar gyfer pob cam o'r system brosesu wedi cael eu sefydlu;
- Yn ein prawf ni ar yr anfonebau a broseswyd ac a dalwyd yn ystod y chwe mis cyntaf rhwng Ebrill a Medi 2013, canfuwyd nad oedd y gwahaniad rhwng y gwasanaethau a'r Credydwy'r canolog mewn perthynas â chymeradwyo anfonebau'n cael ei gynnal. O'r herwydd, cafodd nifer o'r anfonebau yn ein sampl eu prosesu a'u talu gan y Credydwy'r heb awdurdod y gwasanaethau. Cafwyd ar ddeall bod hyn wedi stopio bellach. Byddwn yn cynnal profion pellach ym mis Mawrth 2014 er mwyn darparu sicrwydd fod y gwahaniad hwn yn cael ei gynnal. Mae peidio â gwahanu dyletswyddau yn cynyddu'r risg o daliadau heb awdurdod neu daliadau anghywir neu afreolaidd;
- Mae diffyg gweithdrefn ar gyfer nodi taliadau dyblyg ar y system;
- Mae angen cryfhau'r drefn ar gyfer gwneud taliadau gyda sieciau maniwial oherwydd mae sieciau maniwial yn parhau i gael eu hargraffu'n ddianghenraid ac mewn rhai achosion, cawsant eu hargraffu i osgoi mynd drwy'r system reoli electronig. Mae'r risg sylfaenol o daliadau deublyg ynghlwm wrth argraffu sieciau'n faniwal;
- Nid oedd canllawiau a gweithdrefnau ar gyfer penderfynu statws cyflogaeth yn unol â gofynion HMRC wedi cael eu sefydlu ar adeg yr adolygiad. Mae hyn yn cynyddu'r risg nad yw gofynion PAYE yn cael eu diwallu lle mae hynny'n briodol gyda hynny'n arwain at y risg o gosb gan HMRC;
- Canfuwyd bod angen cryfhau'r systemau rheoli ar gyfer cynnal a lleoli anfonebau papur. Nid yw'r trefniadau cyfredol yn caniatáu ar gyfer dod o hyd i anfonebau'n brydlon ar dderbyn cais. Gallai hyn achosi problemau i'r Archwiliwr Allanol yn ystod gwiriadau credydwy'r ar gyfer darparu sicrwydd ar y Datganiad Cyfrifon
- Nid oedd gweithdrefnau ar gyfer prosesu/delio gyda cheisiadau am daliadau wedi cael eu sefydlu ar adeg yr adolygiad sydd wedi arwain at wneud nifer o daliadau heb drywydd archwilio priodol ar y system neu heb fod dogfennau cefnogol ar gael i'w hadolygu. Mae hyn yn cynyddu'r risg o greu taliadau dyblyg heb unrhyw fodd o ganfod hynny cyn talu;
- Canfuwyd nad oedd adroddiadau dyblyg a gynhyrchwyd gan y system wedi cael eu hadolygu ym mhob achos ac nad oedd camau priodol wedi cael eu cymryd ychwaith. Nid oes unrhyw dystiolaeth ar gael fod adroddiadau o'r fath wedi cael eu hadolygu;

- Yn ystod yr adolygiad, canfuwyd nad yw'r system yn cael ei diweddarau'n brydlon wedi i daliadau gael eu dychwelyd;
- Nid oes unrhyw brosesau ysgrifenedig yn bodoli ar gyfer gwirio'r newidiadau i fanylion credydwy'r ar y system (gan gynnwys manylion banc cyflenwyr) a chanfuwyd nad oedd dyletswyddau o ran prosesu a chymeradwyo newidiadau o'r fath wedi cael eu gweithredu'n gyson
- Canfuwyd bod y modd o sefydlu a diwygio hawliau mynediad rhesymegol i ddefnyddwyr yn wan heb unrhyw drywydd archwilio o'r ceisiadau am gael sefydlu neu ddiwygio mynediad. Canfuwyd hefyd bod gan nifer o bobl a oedd wedi gadael y Cyngor gyfrifon 'Cyfeirlyfr Byw' ar gyfer mynediad i'r rhwydwaith a mynediad byw i Civica. Mae hyn yn ychwanegu at y risg o fynediad heb awdurdod ac yn risg gynyddol i ddiogelwch a chyfanrwydd data ariannol y Cyngor.

Yn ystod chwe mis cyntaf gweithrediad y system hyd at y dyddiad adrodd, gwnaed nifer o newidiadau angenrheidiol o ran hawliau mynediad a hynny am resymau ymarferol. Mae hyn yn arferol yn ystod cyfnodau gweithredu, fodd bynnag, mae angen adolygu hawliau mynediad grwpiau defnyddwyr ac unigolion yn awr er mwyn sicrhau bod dyletswyddau'n cael eu gwahanu'n briodol a bod hawliau mynediad yn cydymffurfio gyda gofynion gweithredol.

- Ar adeg yr adolygiad, nid oedd statws cyfredol y Rhestr o Lofnodwyr Awdurdodedig yn eglur oherwydd nad oedd y drefn o sefydlu hawliau mynediad a chyfyngiadau o fewn modiwlau Civica yn cydymffurfio gyda'r Rhestr o Lofnodwyr Awdurdodedig. O'r herwydd, argymhellwyd yn yr adroddiad y dylid adolygu a diweddarau'r Rhestr o Lofnodwyr Awdurdodedig;
  - Nid oedd unrhyw system reoli ar gael ar gyfer ail-awdurdodi archebion a ddiwygiwyd. Mae hyn yn cynyddu'r risg y caiff taliadau anawdurdodedig neu afreolaidd eu gwneud heb yn wybod i ddeilydd y gyllideb; ac
  - Roedd diffyg proses ffurfiol ar gyfer adolygu'n barhaus y taliadau nad oedd wedi cael sylw er mwyn sicrhau fod anfonebau'n cael eu prosesu a'u talu'n brydlon. Mae hyn yn cynyddu'r risg y bydd taliadau'n cronni ar y system gan wneud drwg i enw da'r Cyngor pan fydd oedi o ran prosesu taliadau.
-